

Twée talen

| Tekst: Floriaan Went | Foto: Annemarie Hogervorst

Ook al ben ik zelf uit ijdelheid geneigd te denken dat ik tweetalig ben, is dit volgens strikte interpretatie van het woord niet zo. Want om tweetalig te zijn moet je vanaf je vroegste jeugd met twee talen zijn opgevoed en dat was bij mij niet het geval. Tot mijn twintigste - het jaar waarin ik naar Nederland kwam - sprak ik behalve de talen die ik op school geleerd had alleen mijn moedertaal.

Omdat ik in Zurich opgegroeid ben en men daar Zwitsers-duits spreekt, zou je zeggen dat mijn moedertaal Zwitsers-duits is. Maar ook hier bedriegt de schijn.. De officiële voertaal in het Duits-zwitserse deel van Zwitserland is namelijk „Hochdeutsch“; een andere benoeming voor 'Duits volgens de regels'. Een taal die officieel de status van een echte taal heeft, beschikt over een stelsel regels betreffende grammatika en spelling. Zwitsers-duits daarentegen bestaat alleen in gesproken vorm (behalve leerlingen die onder de les briefjes uitwisselen, gebruikt naar mijn weten niemand Zwitser-duits in schriftelijk vorm). De talen die niet over een vastgelegde grammatica en spelling beschikken, behoren voorover ik weet tot de klasse der dialecten.

Mijn moedertaal is dus niet Zwitsers-duits, dit is immers geen echte officiële taal, maar Duits. Dat geldt voor alle Duits-zwitsers, ook al herken je een Zwitser direct aan zijn ongemak bij het spreken van Duits, aan zijn eigenaardige accent en zijn soms vreemde woordkeuze, waardoor elke willekeurige Duitser onmiddellijk zeker weet dat de spreker beslist niet zijn moedertaal bezigt. Van deze laatste gegevens moest ook het uitzendbureau af weten, dat mij duidelijk maakte, dat een Zwitser als native speaker German niet door de beugel kan. Vervelend, want hierdoor werd ik met mijn neus op de feiten gedrukt: naast het feit dat ik niet tweetalig ben, ben ik eigenlijk ook officieel niet ééntalig.

Om dit laatste te verdoezelen heb ik mijzelf de afgelopen tien jaar Nederlands aangeleerd. Ik spreek deze taal onder-tussen zo goed dat menig Nederlander in eerste instantie niet doorheeft, dat ik niet hier ben opgegroeid. Wel wil het eens gebeuren dat iemand die goed luistert en mijn accent niet kan plaatsen, denkt dat ik bij voorbeeld uit Zuid-afrika kom - een gedachte die vooral mensen hebben, die nog nooit iemand uit Zuid-Afrika hebben horen spreken.

Over het algemeen heb ik in Nederland zo goed als geen voordeelen van mijn kennis van de Duitse taal. Banen voor German native speakers zitten er dus niet in en het enige wat mij dus rest, is het van tijd tot tijd terloops laten vallen van een Duits woord. Een bezigheid die - slecht gedoseerd - alleen ergernis wekt of onbegrip oogst (zeker van degenen die de Duitse taal niet machtig zijn). De opgeleide

Nederlander daarentegen roemt zich om zijn kennis van het Duits en zodoende is bij hem het terloopse gebruik van Duitse termen juist een teken van kunde (ervan uitgaande dat hij het Duitse woord goed gebruikt). 'Wenn zwei dasselbe tun, ist es nicht dasselbe', zeg ik dan terloops en het is een geval van pure bluf, want ik weet eenvoudigweg de Nederlandse vertaling van het gezegde niet.

Vertoef ik weer eens in Zwitserland, dan ik ontmoet ik uiter-

aard mijn jeugdvriend. Ook al lijkt in eerste instantie alles bij het oude te zijn, tóch blijkt dan altijd gauw, dat er wat jaartjes voorbij zijn gegaan sinds wij de buurt onvuldig maakten. Naarmate wij dronkener worden en ons gesprek vordert, ga ik tot mijn groot ongenoegen namelijk altijd over op frases die door de Nederlandse taalstructuur gedomineerd worden. Zodoende kan het in zo'n gesprek gebeuren dat ik terloops en zonder mijn eigen medeweten Nederlandse woorden in een Zwitserse zin laat vallen. Of dat ik wil aangeven dat ik te veel gedronken heb en dan zeg: „Ich bin von dä chartä“ - volstrekt onbegrijpelijk natuurlijk want alleen in Nederland kan men „van de kaart zijn“.

Vroeger had ik altijd alleen onbegrip voor de mensen die een stage in het buitenland deden en dan met een waanzinnig accent thuiskwamen. Aansteltend vond ik dat. Maar nu weet ik dat zelfs je moedertaal zich voor even ergens in je hersenen verstoppen kan. Als ik na lange tijd plotseling weer Zwitsers wil praten, dan lijkt het alsof ik niet alleen de taal moet hervinden, maar ook een oud en vergeten gedeelte van mijn persoonlijkheid. Mijn vriendin zegt mij nauwelijks te herkennen als ik Zwitsers praat. Plotseling word ik volgens haar dan heel precies, afstandelijk, rijk en bankgeheimerig. En beetje gelijk moet ze hebben want zelfs Karel de Grote zei het al „Wie twee talen beheerst, bezit twee zielen“. En dan maak ik van het nadeel een voordeel en denk: Volgens strikte interpretatie van het woord ben ik niet tweetalig..